

**METODOLOGJIA E
NGARKESAVE PËR
OPERATORIN E TREGUT**

DT-KO-007

ver. 1.3

fage 1 nga 11

**METODOLOGJIA E NGARKESAVE TË
OPERATORIT TË TREGUT**

Maj 2013

Përmbajtja

1.0	HYRJE	4
1.1	Qëllimi	4
1.2	Fushëveprimi.....	4
1.3	Kërkesat ligjore dhe rregullative	4
1.4	Licencat.....	5
2.0	ARANZHIMET KONTRAKTUESE	5
3.0	BAZA PËR NGARKESA	6
3.1	Licenca e Operatorit të Tregut të Energjisë Elektrike (Licenca OT)	6
3.2	Aktivitetet e Operatorit të Tregut	6
4.0	TË HYRAT MAKSIMALE TË LEJUARA (MAR)	7
4.1	Përcaktimi i shumës së gjithmbarshme i të hyrave të lejuara	7
4.2	Alokimi i MAR për aktivitete.....	8
5.0	STRUKTURA E NGARKESAVE TË OPERATORIT TË TREGUT	8
5.1	Tiparet kryesore.....	8
5.2	Baza e ngarkesave	8
5.3	Formula dhe Shembulli ilustrues për llogaritjen e Ngarkesës së OT	9
5.4	Llojet e ngarkesave të OT.....	10
6.0	PËRSHTATJA PËR TEJKALIM/MOSARRITJE TË KTHIMIT TË MAR	10
	SHTOJCA 1: Procesi i ndarjes së shpenzimeve.....	10

**METODOLOGJIA E
NGARKESAVE TË
OPERATORIT TË TREGUT**

DT-KO-007

ver. 1.3

fage 3 nga 11

	METODOLOGJIA E NGARKESAVE TË OPERATORIT TË TREGUT	DT-KO-007
	<i>ver. 1.3</i>	<i>fajqe 4 nga 11</i>

1.0 HYRJE

1.1 Qëllimi

Ky dokument përmban metodologjinë e shfrytëzuar nga KOSTT gjatë përcaktimit të ngarkesave dhe detyrimeve që Shfrytëzuesit i paguajnë për shfrytëzimin e sistemit të transmisionit¹, në veçanti ngarkesave dhe detyrimeve për Operatorin e Tregut (OT).

1.2 Fushëveprimi

Ky dokument mbulon:

1. Trajtimin dhe parimet e përcaktimit të ngarkesave për shërbime të Operatorit të Tregut në rrjetin e transmisionit;
2. Përkufizimin e shërbimeve të Operatorit të Tregut;
3. Alokimin e kostove për Operatorin e Tregut;
4. Kalkulimin e ngarkesave të Operatorit të Tregut.

Ky dokument nuk trajton mekanizmat për balancim të tregut të energjisë elektrike, ofertat për shitje dhe ofertat për blerje të energjisë në treg për balancimin e sistemit elektrik. Këto janë mbuluar me Dizajnin e Tregut të Energjisë Elektrike në Kosovë (KEMD)² dhe me Rregullat e Tregut.

Rregullat e Tregut gjithashtu përcaktojnë rregullat e detajuara të cilat Operatori i Tregut do t'i aplikojë gjatë faturimit të detyrimeve për Operatorin e Sistemit të Transmisionit dhe Tregut, në pajtim me këtë metodologji.

1.3 Kërkesat ligjore dhe rregullative

Kjo Metodologji merr parasysh dhe u përmbahet kërkesave të parashtruara në:

- Ligjin për energjinë Nr 03/L-184
- Ligjin për energjinë elektrike Nr. 03/L-201;
- Ligjin për Rregullatorin e Energjisë Nr. 03/L-185;

Kjo Metodologji gjithashtu është përgatitur në pajtim me dokumentet vijuese:

- Rregullën për vendosjen e çmimeve për Operatorin e Sistemit të Transmisionit dhe Operatorin e Tregut (Rregulla për çmimet e OST/OT) 2011;
- Rregullën për Kushtet e Përgjithshme të Furnizimit me Energji Elektrike 2011;
- Parimet e Përcaktimit të Ngarkesave në Transmision.

¹ Shfrytëzuesit e sistemit të transmisionit janë përkufizuar në Kodin e Rrjetit.

² Dizajni i Tregut të Energjisë Elektrike, i nxjerrë nga KOSTT-i dhe i ratifikuar nga ZRRE.

	METODOLOGJIA E NGARKESAVE TË OPERATORIT TË TREGUT	DT-KO-007
	<i>ver. 1.3</i>	<i>faqe 5 nga 11</i>

1.4 Licencat

KOSTT-i mban dy licenca të lëshuara nga ZRRE³:

- Licencën për Operatorin e Sistemit të Transmisionit, për të realizuar transmisionin e energjisë elektrike. Kjo licencë kërkon nga KOSTT që të sigurojë qasje jo diskriminuese në sistemin e transmisionit mes shfrytëzuesve të sistemit dhe klasave të shfrytëzuesve të sistemit; dhe
- Licencën për Operatorin e Tregut të Energjisë, përmes së cilës garanton dhe kryen menaxhimin ekonomik të sistemit të energjisë elektrike.

Në vijim janë paraqitur llojet e ngarkesave që KOSTT i aplikon për shërbimet e tij si Operator i Sistemit të Transmisionit dhe Tregut:

- **Ngarkesat për Shfrytëzimin e Rrjetit të Sistemit të Transmisionit – (TNUOS)** Mënyra e përcaktimit të këtyre ngarkesave është vendosur me Metodologjinë e Ngarkesave për Shfrytëzimin e Rrjetit të Sistemit të Transmisionit **(TNUOS)**.
- **Ngarkesat e Operatorit të Sistemit:** Mënyra e përcaktimit të këtyre ngarkesave është vendosur me Metodologjinë e Ngarkesave për Operim të Sistemit.
- **Taksat e Kyçjes:** Mënyra e përcaktimit të këtyre ngarkesave është e vendosur me Metodologjinë e Taksave të Kyçjes në Rrjetin e Transmisionit.

Ngarkesat që KOSTT i aplikon lidhur me aktivitetet e tij si Operator i Tregut janë:

- **Ngarkesat e Operatorit të Tregut.** Mënyra e përcaktimit të këtyre ngarkesave është vendosur me këtë dokument.

2.0 ARANZHIMET KONTRAKTUESE

Rregulla për Kushtet e Përgjithshme të Furnizimit me Energji përcakton kushtet e përgjithshme të furnizimit me energji për konsumatorët si dhe detyrat dhe obligimet e ndërmarrjeve energjetike dhe konsumatorëve të tyre. Në të përshkruhen edhe parimet e përgjithshme të kyçjes dhe shfrytëzimit të sistemit të transmisionit, leximit, matjeve, faturimit dhe inkasimit, si dhe shfrytëzimit të paautorizuar të energjisë.

Neni 5, paragrafi 2.2 i Kapitullit II (Rregulla për Kushtet e Përgjithshme të Furnizimit me Energji) kërkon nga të gjithë furnizuesit⁴ që të nënshkruajnë marrëveshjen për kyçje me OST-në, në emër të konsumatorëve të tyre. Marrëveshja për kyçje përfshin klauzola që kërkojnë nga furnizuesi që të jetë palë nënshkruese e Marrëveshjes Kornizë për Rregullat e Tregut apo Marrëveshjes për Aderim në Rregullat e Tregut, sipas rastit.

³ ZRRE është Zyra e Rregullatorit të Energjisë.

⁴ Furnizues janë të gjitha palët që mbajnë licenca për furnizim të lëshuara nga ZRRE.

	METODOLOGJIA E NGARKESAVE TË OPERATORIT TË TREGUT	DT-KO-007
	<i>ver. 1.3</i>	<i>fajqe 6 nga 11</i>

Sipas Rregullave të Tregut pagesa e detyrimeve ndaj KOSTT është obligative. Rregullat e Tregut përcaktojnë procedurat që duhet ndjekur në rast të kontesteve lidhur me detyrimet apo mos pagesën e tyre.

3.0 BAZA PËR NGARKESA

Rregulla për Vendosijen e Çmimeve për Operatorin e Sistemit të Transmisionit dhe Operatorin e Tregut përbën bazën për caktimin e Të Hyrave Maksimale të Lejuara (MAR) në çdo vit përkatës, në pajtim me Ligjin për Rregullatorin e Energjisë dhe Parimet e Përcaktimit të Ngarkesave në Transmision.

Sipas nenit 15 (Rregulla për Çmimet e OST/OT-së), MAR duhet të alokohet në çdo vit përkatës mes të hyrave që duhet të kthehen përmes ngarkesave TNUOS, ngarkesave të operatorit të sistemit dhe ngarkesave të operatorit të tregut, në pajtim me metodologjitë që sajohen nga të licencuarit. Sipas nenit 21, Metodologjia e Ngarkesave të Operatorit të Tregut duhet të miratohet nga Rregullatori.

Sipas nenit 22 (Rregulla për Çmimet e OST/OT-së), OST/OT duhet të dorëzojë metodologjinë e ngarkesave të Operatorit të Tregut dhe të gjitha amendamentet e mëvonshme të kësaj metodologjie tek Rregullatori së paku 30 ditë pune⁵ para datës së propozuar të hyrjes në fuqi të tyre.

3.1 Licenca e Operatorit të Tregut të Energjisë Elektrike (Licenca OT)

Neni 3 i Licencës së OT (Llogaritë e Ndara për Aktivitetin e Operatorit të Tregut), I licencuari në kontabilitetin e tij të brendshëm do të mbajë kontabilitetin për aktivitetin e transmisionit në tërësi, si dhe për aktivitetet tjera. Kontabiliteti rregullativ do të jetë në përputhje me udhëzimet rregullative për kontabilitet të lëshuara nga ZRRE.

Paragrafi 4 thekson se baza për ndarjen proporcionale dhe alokimin e ngarkesës nuk do të ndryshojë nga viti financiar në vitin tjetër pa pëlqimin e ZRRE-së dhe miratimin e saj me shkrim të ndryshimeve të tilla.

3.2 Aktivitetet e Operatorit të Tregut

Sipas nenit 2 të Licencës së OT-së, KOSTT-i është i autorizuar për kryerjen e aktiviteteve si në vijim:

- a) aderojë në Rregullat e Tregut në cilësinë e “pronarit”;
- b) mbajë proces për aderim në Rregullat e Tregut për të gjitha Palët Tregtare;
- c) mirëmbajë llogaritë për Operatorin e Tregut, Operatorin e Sistemit të Transmisionit dhe të Palëve Tregtare;
- d) menaxhojë procesin e barazimit përfundimtar;

⁵ Ditë pune janë të gjitha ditët e javës që me ligjet e Kosovës konsiderohet të jenë ditë pune.

- e) faturojë obligimet reciproke financiare të Operatorit të Sistemit të Transmisionit dhe Operatorit të Tregut dhe Palëve Tregtare;
- f) veprojë si agjent për barazim financiar për Operatorin e Sistemit të Transmisionit,
- g) menaxhojë procesin e transferimit të konsumatorëve të Rregullave të Tregut;
- h) sigurojë informacione mbi tregun e energjisë elektrike; dhe
- i) ushtrojë funksione tjera që i janë caktuar me Rregullat e Tregut.

4.0 TË HYRAT MAKSIMALE TË LEJUARA (MAR)

4.1 Përcaktimi i shumës së gjithmbarshme i të hyrave të lejuara

Të hyrat që KOSTT mund t'i fitojë në një vit përcaktohen nga ZRRE përmes procesit të shqyrtimit tarifor. Ky proces përbëhet nga një shqyrtim periodik dhe përshtatja e rregullt për qëllim të indeksimit të kostove dhe të ardhurave të lejuara dhe përshtatjeve në rast të tejkalimit apo mosarritjes së mbulimit të kostove (shih nenin 5 të Rregullës për çmimet e OST/OT-së)

Duke ndjekur procesin e shqyrtimit tarifor, ZRRE përcakton MAR për KOSTT për transmisionin e energjisë elektrike. Veç kësaj, KOSTT- i lejohet të pranojë të Hyra Tjera nga burimet në vijim:

- **Grantet:** ZRRE merr parasysh të hyrat nga grantet në përlllogaritjen e fitimit të lejuar. Asetet e financuara nga grantet nuk janë të përfshira në kthimin e lejuar
- **Të Hyrat nga kyçjet:** Asetet e kyçjes të financuara nga konsumatori nuk janë të përfshira në kthimin e lejuar prandaj dhe nuk sigurojnë fitim për KOSTT. Hollësitë e plota të trajtimit kontabël të fondeve të pranuar nga Taksat për kyçje janë të përfshira në pasqyrën e metodologjisë së taksës për kyçje.
- **Të Hyrat /Shpenzimet nga transiti:** aktualisht nuk ka të hyra/shpenzime nga transiti. MAR i siguron KOSTT të hyrat e nevojshme për ndërtimin dhe operimin e rrjetit, duke përfshirë asetet e shfrytëzuara për rrjedha të transimit. Në shqyrtimet e mëhershme tarifore, ZRRE ka cekur se do të përshtatë MAR të KOSTT- nga të hyrat neto nga rrjedhat e transimit. Meqë të hyrat/shpenzimet e transimit pritet të lëvizin vit pas viti, KOSTT propozon që në vitin 2013 të themelohet një llogari e veçantë për të hyrat/shpenzimet nga transiti dhe që raportet e këtyre llogarive të dorëzohen tek ZRRE. KOSTT propozon që rregullisht të diskutohet pozita neto e llogarive me ZRRE dhe të arrihet pajtimi për bartjen adekuate të të hyrave/shpenzimeve në MAR, ashtu që të minimizohen variacionet në ngarkesat për përdoruesit e sistemit duke lehtësuar të hyrat/shpenzimet e transimit të transferuara në MAR për një periudhë disavjeçare. Kreditë dhe debitë e fondeve të llogarisë së transimit do të çojnë në pagesa të kamatës/ngarkesa dhe është propozuar që këto shuma të kamatës të përfshihen në përshtatjet e MAR.

Kur të jenë në dispozicion para supozime më të sigurta për të hyrat/shpenzimet e transimit, KOSTT do të hartojë një mekanizëm të hollësishëm lehtësues në konsultim me ZRRE.

	METODOLOGJIA E NGARKESAVE TË OPERATORIT TË TREGUT	DT-KO-007
	<i>ver. 1.3</i>	<i>fajqe 8 nga 11</i>

4.2 Alokimi i MAR për aktivitete

Faza e parë e përlogaritjes së Ngarkesave për përdoruesit është që të alokohet MAR i përcaktuar në shqyrtimin tarifor tek aktivitetet e veçanta të TNUOS, Operatorit të Sistemit dhe Operatorit të Tregut. Shtojca 1 përshkruan këtë proces në hollësi.

Propozohet që të gjitha përshtatjet në MAR e gjithmbarshëm, të cilat janë bërë në Përshtatjet e Rregullta (përfshirë përshtatjet për rrjedhat e transitit) të aplikohen pro-rata në vlerat e MAR të përlogaritura për secilin aktivitet të veçantë, të përcaktuar në pajtueshmëri me procedurën për alokim të përshkruar si më lart.

5.0 STRUKTURA E NGARKESAVE TË OPERATORIT TË TREGUT

5.1 Tiparet kryesore

Tiparet kryesore të strukturës së ngarkesave për transmisionin janë të përcaktuara në Parimet e Përcaktimit të Ngarkesave në Transmision.

Tiparet kryesore të ngarkesave të Operatorit të Tregut janë:

- Ndarja e Ngarkesave të Transmisionit (neni 8)
 - KOSTT për shërbimet e Operatorit të Tregut dhe Operatorit të Sistemit i realizon të hyrat nga ngarkesat, duke i alokuar ato 50% tek prodhimi dhe 50% tek furnizimi.
 - Ngarkesat do të duhej të përcaktohen asisoj që të mund të dallohen kostot e ofrimit dhe mirëmbajtjes së shërbimeve të sistemit të transmisionit për nivele të ndryshme të tensionit.
Sa i përket Ngarkesave të OT, KOSTT konsideron se nuk ka arsye për aplikimin e ngarkesave të ndryshme, pavarësisht nga niveli i tensionit në të cilin është bërë kyçja (400/220 kV apo 110 kV).

5.2 Baza e ngarkesave

Për të përcaktuar ngarkesat e OT të aplikueshme për shfrytëzues individual, duhet të përcaktohet baza e ngarkesave. KOSTT konsideron se njësitë vijuese janë në pajtim me Parimet e përcaktimit të ngarkesave (ngarkesave) në transmision:

- OST/OT do të kalkulojë ngarkesat për OT për çdo vit, para fillimit të vitit në fjalë, në pajtim me nenet 21 dhe 22 të Rregullës për Çmimet e OST/OT.
- Pas miratimit të ngarkesave nga ZRRE, KOSTT do t'i publikojë ngarkesat për OT.
- Ngarkesat do të paguhen për MWh dhe aplikohen për sasi të mujore të energjisë së matur. Kostot për të cilat ngarkesat janë kalkuluar nuk ndërliken me lokacionin në sistem të transmisionit apo me nivelin e tensionit.

Baza e ngarkesave përbëhet nga shuma e prodhimit të pritur që injektohet në sistemin e transmisionit dhe konsumit që pritet të merret nga rrjeti i transmisionit gjatë vitit.

Ngarkesa(për MWh) kalkulohet duke pjesëtuar të hyrat e lejuara të gjithmbarshme të OT për vit me vlerën e gjithmbarshme të njësisë së prodhimit dhe konsumit për vitin në fjalë.

Prodhuesit dhe furnizuesit më pas paguajnë detyrimet për OT, në bazë të vlerave të matura të prodhimit dhe konsumit të marrë nga transmisioni gjatë vitit në fjalë.

5.3 Formula dhe Shembulli ilustrues për llogaritjen e Ngarkesës së OT

Formulat e Ngarkesave të OT:

$$\mathbf{T-OT_p = A / 2 / (B + C)}$$

$$\mathbf{T-OT_f = A / 2 / D}$$

Përshkrimi dhe njësia:

A – Të Hyrat për OT - **€**

B – Prodhimi i Kyçur në Transmision – **GWh**

C – Prodhimi i Kyçur në Shpërndarje - **GWh**

D - Kërkesa e Kyçur në Transmision – **GWh**

T-OT_p – Ngarkesa e Operatorit të Tregut për Prodhuesin - **€/GWh**

T-OT_f – Ngarkesa e Operatorit të Tregut për Furnizuesin - **€/GWh**

Shembulli ilustrues:

$$A = 160,000 \text{ €}$$

$$B = 4,635,000 \text{ MWh}$$

$$C = 200,000 \text{ MWh}$$

$$D = 5,482,000 \text{ MWh}$$

$$\begin{aligned} \mathbf{T-OT_p} &= \mathbf{A / 2 / (B + C)} = 160,000 / 2 / (4,635,000 + 200,000) = \\ &= 160,000 / 2 / 4,835,000 = \mathbf{0.016 \text{ €/MWh}} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \mathbf{T-OT_f} &= \mathbf{A / 2 / D} = 160,000 / 2 / 5,482,000 = \\ &= \mathbf{0.015 \text{ €/MWh}} \end{aligned}$$

	METODOLOGJIA E NGARKESAVE TË OPERATORIT TË TREGUT	DT-KO-007
	<i>ver. 1.3</i>	<i>faqe 10 nga 11</i>

Vërejtje: Vlerat e përdorura në këtë shembull janë vlera ilustrative dhe nuk përkojnë me vlerat e ndonjë viti të caktuar.

5.4 Llojet e ngarkesave të OT

Tabela në vijim paraqet njësitë e shfrytëzuara për caktimin e ngarkesave, të cilave u bëhet referencë në Rregullat e Tregut (sipas emrit dhe variablave) dhe njësitë matëse në këtë dokument me të cilat ato ndërlidhen.

Emri i Ngarkesës në Metodologjinë e Ngarkesave të OT dhe Njësitë	Variabla në Rregullat e tregut	Emri i Ngarkesës në Rregullat e Tregut
Ngarkesa e OT _p (për prodhues) - MWh	TPOT	Ngarkesa e Prodhuesit për Operim të Tregut
Ngarkesa e OT _f (për furnizues - kërkesa) - MWh	TFOT	Ngarkesa e Furnizuesit për Operim të Tregut

6.0 PËRSHTATJA PËR TEJKALIM/MOSARRITJE TË KTHIMIT TË MAR

Kjo metodologji e ngarkesave nuk merr parasysh në mënyrë eksplicite çfarëdo tejkalimi/mosarritje të MAR (apo elementeve të MAR të cilat i atribuohen aktiviteteve OST/OT) në vitin relevant. Mekanizmi për përshtatjen nën mbulimit apo mbi mbulimit të MAR është i përfshirë në kalkulimin e të hyrave maksimale të lejuara për vitin në fjalë, në bazë të përcaktimit në Rregullën e Çmimeve për OST/OT.

SHTOJCA 1: PROCESI I NDARJES SË SHPENZIMEVE

